

ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ

КОТВИЦЬКА А. А.

socpharm@niph.edu.ua доктор

фармацевтичних наук, професор

професор кафедри соціальної

фармації

Національний фармацевтичний університет

м. Харків, Україна

СУРІКОВА І. О.

socpharm@niph.edu.ua аспірант

кафедри соціальної фармації

Національний фармацевтичний

університет

м. Харків, Україна

На сьогодні основною задачею фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я є забезпечення реалізації найважливішої соціальної функції – збереження та поліпшення здоров'я населення шляхом надання висококваліфікованої фармацевтичної допомоги, що обумовило появу нової наукової та практично-орієнтованої концепції – соціальної фармації. Соціальна фармація є «міждисциплінарною наукою», яка дозволяє фармацевтичним працівникам (ФП) брати участь та нести відповідальність за прийняття рішень, що стосуються питань реалізації лікарських засобів (ЛЗ) [1]. Однак питання відповідальності фахівців у галузі охорони здоров'я

є дискусійним у медикоправовому контексті та потребує більш досконалого законодавчого регулювання.

З огляду на вищезазначене метою нашої роботи стало дослідження відповідальності фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності.

Концепція раціонального використання ЛЗ передбачає безпосередню участь ФП у процесі фармакотерапії й разом з цим професійна діяльність фармацевтів передбачає відповідальність за застосування пацієнтом ЛЗ. [2]. Відповідно статті 80 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»: особи, винні у порушенні законодавства про охорону здоров'я, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством [3].

Основною ознакою юридичної відповідальності є її виникнення з факту правопорушення у результаті недодержання фізичними або юридичними особами встановлених законом заборон та невиконання ними зобов'язань.

Встановлено, що адміністративна відповідальність ФП передбачена статтями 42-4, 44, 44-2, 167, 168-1, 170 Кодексу України про адміністративні правопорушення та настає у випадках:

- продажу ЛЗ без рецепта у заборонених законодавством випадках;
- незаконного виробництва, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах;
- порушення обмежень, встановлених для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності;

- введення в обіг або реалізація продукції, яка не відповідає вимогам стандартів;
- виконання робіт, надання послуг громадянам-споживачам, що не відповідають вимогам стандартів, норм і правил;
- недодержання стандартів при транспортуванні, зберіганні і використанні продукції (крім харчових продуктів);
- невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки ЛЗ [4].

До кримінальної відповідальності ФП можна притягнути за порушення статей 131, 140, та розділу XIII (статті 305 – 327) Кримінального кодексу України, що передбачають наступні правопорушення [5]:

- неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби;
- неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником;
- злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення (контрабанда, незаконний обіг та використання коштів від даних дій, незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання, збут, незаконне введення в організм, схиляння до вживання, порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, фальсифікація ЛЗ).

Цивільна відповідальність у сфері охорони здоров'я виникає внаслідок порушення у різних формах майнових та немайнових благ громадян, ключовим фактором якої є відшкодування заподіяної шкоди

(Глава 82 ЦКУ). Главою 21 «Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи» ЦКУ (статті 281 – 293) громадянам забезпечується право на життя, усунення небезпеки, яка загрожує здоров'ю та життю, охорону здоров'я, медичну допомогу, інформацію та таємницю про стан свого здоров'я, особисту недоторканість та ін. [6].

Останнім часом некваліфіковані злочинні дії фахівців галузі охорони здоров'я, халатне ставлення до життя та здоров'я пацієнта та недбале виконання професійних обов'язків мають широкий розголос у суспільстві та в інформаційному просторі. Разом з тим, об'єктивна кримінально-правова оцінка та правильна юридична кваліфікація протиправних дії ФП часто ускладнена специфікою та особливостями їх професійної діяльності. Необхідно зазначити, що випадки притягнення ФП до відповідальності, особливо кримінальної, доведеність державного обвинувачення до винесення обвинувального вироку є скоріше винятковим явищем у вітчизняній правовій системі. Так, якщо у Єдиному державному реєстрі судових рішень зустрічаються випадки притягнення до відповідальності за порушення правил відпуску підконтрольних ЛЗ, то випадки притягнення ФП за неналежне виконання професійних обов'язків відсутні взагалі [7].

Таким чином, за результатами дослідження встановлено, що за порушення вимог законодавства України про охорону здоров'я ФП несе кримінальну, адміністративну та цивільну відповідальність. Але разом з тим об'єктивна кримінально-правова оцінка протиправних дій ФП ускладнена специфікою їх професійної діяльності, тому випадки притягнення до професійної відповідальності ФП в Україні є поодинокими.

Використана література:

1. Sorensen E. W. The concept of social pharmacy / E. W. Sorensen, J. K. Mount,

S. T. Christensen // The Chronic Ill. – 2003. – Vol. 7(Summer). – P.
12–15

2. Належна аптечна практика: Стандарти якості аптечних послуг (Спільна настанова МФФ/ВООЗ з НАП). Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/897_009
3. Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення / Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122 // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
5. Кримінальний кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР),
2001, № 25-26, ст. 131 // Режим доступу
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
6. Цивільний кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР),
2003, № 40-44, ст. 356 // Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
7. Основи права та законодавства у фармації : нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А. А. Котвіцька [та ін.] ; ред. А. А. Котвіцька ; Нац. фармацевт. ун-т МОЗ України. — Харків : Золоті сторінки ; Харків : НФаУ, 2016. —
528 с.